

УДК 101+1(091)(075.8)

В.В. БОГАЧЕНКО (старший викладач кафедри філософії та історії України)

Одеська національна академія зв'язку ім.О. С. Попова, Одеса
kaphedra.philos@onat.edu.ua

ТВОРЧИСТЬ ЯК ОСНОВНИЙ МОДУС САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

У даній статті розкривається сутність творчості як основного механізму самовдосконалення та саморозвитку особистості, які є головними модусами людини соціальної та формою самоідентифікації. Дослідження цих властивостей в їх взаємозв'язку й становить мету даної статті. У поле дослідження вводиться семіотико-знакова складова як транслятор інформації, в тому числі і образів створених у процесі творчості. Виявляються основні конструкти процесу творчості та дана категорія розкривається як біполярний процес, у якому верифікація розглядається як кінцева мета процесу творчості. Позитивний вектор девіантної поведінки відображається в різноманітних видах сучасної творчості: суспільно-політичної, наукової, технічної, художньої, й як наслідок призводить до прогресивних трансформацій соціальних систем.

Ключові слова: соціокультурне середовище, творчість, самореалізація, самовдосконалення, верифікація, мотивація, здібності, емпатія, творча продуктивність, девіація, духовний потенціал, «самість», наукова творчість, предметно-символічні форми, семіотична система, семіотика.

Вступ. Самовдосконалення – одна з проблем, яка ніколи не йде з інтелектуального горизонту філософського знання, так як це не лише рушійна сила розвитку соціокультурної системи, не лише стрімкий пошук нових нестандартних рішень питань, проблем, не тільки мотив для самореалізації, це ще й сенс існування людини як особистості. Самовдосконалення та саморозвиток – базисна основа особистості, оскільки остання і є людина з активною позицією, неповторною програмою свого розвитку, набором цінностей і життєвих принципів. Самовдосконалення і самореалізація – іманентні властивості людини соціальної, які апріорі живуть в кожному без винятку представнику соціокультурної системи. Для дослідження заявленого питання необхідно вивчення й культурно-історичних умов, процесів входження суб'єкта в соціокультурний простір за допомогою соціосеміотичних систем, а також дослідження простору акту творення, який відображає продуктивність творчості і показує чи затребуване саме творіння в даному соціокультурному вимірі. Творчий акт розглядається як біполярний процес має два головні аспекти: з одного боку – активна творча особистість, з іншого – творче середовище, яке як стимулює даний процес, так і може пригнічувати його.

Творчість – незмінний механізм, компонент і продукт самореалізації і саморозвитку, багатоаспектна, тому спробуємо розглянути її в контексті

психо-філософського консенсусу. Досліджуючи психологічний підхід до вивчення творчості, як основного механізму саморозвитку, іманентну потреба кожної людини можна зробити висновки, що даний процес не залежить цілком лише від соціокультурних якостей суб'єкта розвитку, національної приналежності, вікових і статевих відмінностей (Г. Айзенк, Л.Кемін, В.А.Геодакян, В.Д. Єрмеєва, Т.П. Хрїзман), навіть пір року (Ч.Ломброзо) та вікових особливостей (Р. Вудвортс, Е. Нельсон, Г. Леман). Незважаючи на широкомасштабне дослідження творчості, креативності і взаємозалежних з ними здібностей, задатків та талантів однозначної відповіді на питання, які є механізми і конструкти даного процесу, не знайдено. Була навіть спроба створити нову науку про творчість – еврилогію (П.К.Енгельмейер) для більш глибокого вивчення психічних механізмів творчості і відкриттів наукових, насамперед, але як показали результати однозначного алгоритму відкриттів немає, з тієї простої причини, що кожен «творець» – сам по собі незамінний, завжди особливий і неповторний фактор процесу пошуку. Чи можливо взагалі застосовувати абстрактне мислення до безеталонних духовним екзистенціалів, й в тому числі до творчості? На даному етапі розвитку філософського знання еврилогія знайшла своє місце у відображенні методологічної творчості, тобто основне її завдання – вивчення її конструктів, алгоритмів, закономірностей, методів. Але не можна сказати, що еврилогія – це наука про творчість взагалі, це скоріше одна зі складових цього феномена, яка охоплює методологічну базу наукової творчості; це спроба розкрити, вивчити рух думки в процесі творчої дії і творчого пошуку.

Метою даної статті є обґрунтування структури, принципів та модусів творчості як гносеологічного та аксіологічного акту дійсності людини.

Обговорення проблеми. Що змушує людину творити? Це й жага досягнення, й сублимація енергії, й базисна життєва потреба, й прагнення до задоволення насолодитися самим процесом роботи думки. В сучасній науковій літературі можна виявити багато різних теорій з приводу стадій і етапів творчості. Наприклад, психолог О.Л. Галін дає вісім етапів процесу творчості: бажання дізнатися нове, ознайомлення з фактами, обдумування інформації, гіпотеза, вирощування ідеї та відчуття близькості рішення. Г. Уоллес виділяє такі стадії креативного мислення і творчості: «підготовка, інкубація, осяяння (інсайт) і верифікація»[цит. по: 1, с.46-47]. У даному випадку ми бачимо типову просту схему, яка зрозуміло описує сам процес творчості, його складові. Тут врахування процесу верифікації є перевірка на життєздатність і затребуваність свого творіння. Цей факт робить цю схему цікавою, оскільки в багатьох схемах процесу творчості все завершується на близькості рішення і самому відкритті, але факт затребуваність творчості, знаходження місця в соціокультурному просторі суспільства – саме це вища нагорода будь-якого творця і мета самого акту створення нового.

Генетично зумовлені передумови до творчості є у кожного, але розкрити їх можливо лише при виникненні потреби реалізації своїх внутрішніх потенцій та сприятливих умовах середовища. З об'єктивної Богаченко В.В., 2014

філософської позиції творчість – це не доля обраних, а природа людини як такої, його суть і невід'ємна форма буття як особистості. Говорячи про різні види творчості: наукова, художня, технічна, педагогічна можна відзначити, що творчий потенціал різний, але справа не в багатстві генетичної спадщини, а в правильності вибору галузі здійснення творчої праці, оскільки праця має запускові механізми свого здійснення. Ми самі обираємо свій шлях розвитку, отримуючи зовнішню мотивацію, як сигнал до дії. Як зазначив, Ж.-П. Сарт «Людина - це її вибори» [цит. по: 2, с.41], що говорить про людину як про соціоактивну особистість, яка розвиває свої задатки, здібності реалізує себе як творця конструктів своєї «самості». Це не означає, що феномен інтуїції (інсайту) нівелюється як рушійний механізм творчих відкриттів, він по своїй суті – нагорода за активізацію свого внутрішнього потенціалу і здійсненні труди, безперервну саморозвиткову діяльність особистості. Розглядаючи творчість і процес реалізації її установ не можливо не охопити тему здібностей та психологічних властивостей особистості. Творчий потенціал – це насамперед, здібності, у тому числі і здатності до конвергентного і дивергентного мислення, а також механізми їх реалізації, індивідуальні особливості. Однозначної дефініції поняття здібностей не існує не в полі психологічних дослідженнях, не в полі філософської дійсності. Зрозуміло одне, що задатки виступають основним фундаментом здібностей, це те «насіння», з якого потрапивши на сприятливий ґрунт проростає талант, який відображає здібності та особистісні властивості, встановити межі яких не можливо, і не має резону, оскільки особистісні властивості й висловлюють потенції здібностей та обдарованості в цілому.

При дослідженні творчості необхідно звернути увагу на таку психічну властивість як емпатія, яка тут виступає як процес творчого переживання цього акта. Високий рівень емпатії в безлічі ролей властиво для творчої особистості, це вказує на вплив емоційної сфери на процес. У цьому ракурсі з низки ланок творчого акту можна виділити процес ідентифікації творця художнього твору з дієвою особою, героєм, образом, він вживається в його внутрішні екзистенціали, через проєкцію особистісних поглядів, якостей, особливостей народжується образ. У дослідженнях ряду психологів (Т.О.Баришава, К. Роджерса) підтверджується емпірично зв'язок творчої продуктивності з емпатією. А на думку Є.Я. Басіна, емпатія - покликана стирати межі між «Я» творчого суб'єкта і зовнішнім «Я» об'єкта творчості. Якщо звернути погляди до дослідження процесу творчості у філософії необхідно відзначити, що ми часто стикаємося з акцентуванням на творчій особистості, творчій меншості, геніях, «пасіонаріях», людях з вищою формою свідомості, які і керують прогресом. Існує позиція, що рушійна сила розвитку, становлення цивілізації – це результат генерації думки творчої меншості, надлюдей, геніїв. Саме їх А.Дж. Тойнбі називає «дріжджі в масі звичайного людства» [3, с. 397], саме вони детермінують активізацію інертної, бездіяльної більшості та завдяки механізму «мімесіса», який в

свою чергу є вродженою якістю кожної людини, спонукає до наслідування та участі у процесі творіння. Але не треба забувати, що творчість – це процес неповторний, імпульсивний, самовизначений та просте копіювання й наслідування не може дати повноцінного творчого продукту, а призводить до тиражування та не дає оригінальної, нової відповіді у творчому пошуку, а призводить лише до почуття неповноцінності та незадоволеності.

Наважимося частково не погодитися з позицією природженої вибірковості. Правильніше відзначити, що бездарних людей не існує, в кожній особистості закладено творчий початок, але чи переросте він до вищих стадій творчості – таланту та геніальності – це питання. Є люди, які не реалізують свої здібності з ряду причин: відсутність сприятливого соціокультурного та психологічного середовища, мотивів, яким бракує визначення правильного вектора розвитку, та навіть та ж примітивна лінь або почуття страху бути не визнаним і не зрозумілим. Але найважливіше – це звичайно визначити спрямованість і область своєї діяльності. Потрібно вміти обмежувати себе для того щоб досягти певних результатів в обраній галузі, а не розтрачувати свою творчу енергію на все и одразу. Треба удосконалювати та відточувати свою творчу майстерність, бо лише таким чином можна досягти ідеалу та розкрити творчий потенціал. Незважаючи на те, що образ сучасної людини носить багатовимірний характер, вона все таки цілісна за своєю сутністю, і лише правильно спрямована соціальна енергія може або розкрити потенції її особистості, або блокувати їх і перетворити їх у девіації різного роду. У сучасному інформаційному суспільстві, яке стрімко розвивається, людині, як особистості, стає все складніше себе ідентифікувати, чітко визначити свої ціннісні орієнтації, визначити чіткі рамки своїх моральних життєвих позицій, що часто призводить до девіацій.

Девіантна поведінка є достовірним індикатором кризових явищ сучасних суспільних систем, які мають свої витoki не тільки в політиці, економіці, а й у деградації моралі, суспільства в цілому. Негативні девіації – дисфункціональні, дезорганізують систему, підриваючи часом її основи. Це – соціальна патологія: злочинність, алкоголізм, наркоманія, проституція, суїцид. Водночас соціальні відхилення неможливо розглядати односторонньо, як негативне явище. Позитивні впливу девіації служать засобом прогресивного розвитку системи, підвищення рівня її організованості, подолання застарілих, консервативних чи реакційних стандартів поведінки. Це – наукова, технічна, художня, суспільно-політична творчість. Її дослідження в зрізі соціально психологічного підходу, які переконливо представлені в концепції соціальних відхилень Р. Харрі й теорії поведінки добровільного ризику С. Лінга підводять до висновку: девіантна і нормативне поведінка – це дві рівноцінні складові соціально-рольової поведінки. Можливо, девіантну поведінку слід розглядати як момент єдиного саморуху процесу соціального розвитку. Цей висновок напрошується сам по собі, якщо проаналізувати функції девіантності: по-перше, підтвердження культурних цінностей і норм, що в свою чергу дає

Богаченко В.В., 2014

поштовх розвитку етики і права, по-друге, реакція на девіантність фіксує кордони морального. Наприклад, покарання за протиправні дії сприяють попередженню аналогічних проявів правослухняних громадян; і по-третє, реакція на девіантність сприяє соціальному єднанню і спонукає до соціальних змін.

Кожній людині, як одиниці соціальної спільності, необхідно реалізувати свій духовний потенціал, свої здібності і таланти, висловити свої внутрішні екзистенції, в іншому випадку цей внутрішній потенціал може отримати негативний векторний напрямок, тобто перетворитися у зворотні соціальні відхилення. Завдання кожного суспільства створити для своїх громадян сприятливі умови розвитку особистості, допомогти їм знайти себе – це буде найоптимальнішим першим кроком для стабілізації суспільства, відродження гуманістичних цінностей, утвердження моральності й уникнення спотворень в системі цінностей, і як наслідок зменшення коефіцієнта негативної девіації і стимулювання технічного, художнього, суспільно-політичного видів творчості. Хоча за своєю сутністю система без відхилень розвиватися не може, але є резон соціокультурну енергію, формуючу особистість направити в необхідне русло і надати їй позитивний вектор розвитку, дати їй шанс бути повноцінною і реалізованою. Потужний механізм, що зв'язує особистість і соціум – це творча продуктивність як матеріального характеру, так і духовне задоволення від самого процесу розвитку і становлення думки, й прилучення її до світу суспільної свідомості. У цьому аспекті цікава теорія А. Адлера, у якого «почуття спільності» – вроджена якість, яка потребує розвитку. Це створює комплекс неповноцінності, який і направляє людину до розвитку і прагнення стати повноцінним членом суспільства, що передбачає створення свого неповторного стилю життя. Не дивно, що «самість» за К. Юнгом є центральним складовим архетипом особистості, висловлюючи індивідуальні креативні якості, вона в той же час виконує функції синкретичного сполучення, яке породжене цілісною діяльністю психіки. І дійсно реалізація «самості» через творчість розкриває не тільки особистісний потенціал, а й робить його сполучною неповторною ланкою громадського соціокультурного простору. У ході індивідуальної творчої реалізації відбувається стимуляція трансформаційних процесів, які розвивають суспільство як динамічну систему.

Цікаву лінію дослідження творчості в тісній взаємодії з мисленням описує В. Розін. У нього, з одного боку, на перший план виступає один з яскравих і значущих видів творчості – наукова творчість, наукове відкриття. «Для будь-якого відкриття в науці повинні дозріти суспільні умови, сама творчість являє собою підсумовування, узагальнення наукового матеріалу, вже накопиченого в культурі» [4, с. 340]. З іншого боку, будь-який науковий діяч у будь-якому випадку долучається до культурно-історичної спадщини, вбирає ці знання, пропускає через себе, збагачуючи, змінюючи його і як результат – створює нове, нове для себе, але можливо й не нове для

суспільства в цілому. Чому так відбувається? Різні люди в різний час, у різних куточках Землі творять одні й ті ж по суті відкриття. Це питання знаходить відповідь і в концепції В.І. Вернадського про ноосферу, й в езотеричних концепціях, й в «дусі» творчості окремих культур О. Шпенглера – це ще раз доводить існування загальної культурно-образної «бази» знань, долучиться до якої можуть люди, які займаються власним саморозвитком, які весь час знаходяться в пошуках правильного вектора розвитку своїх потенцій, талантів й життя в цілому, невпинно конструюють свої здібності і власне життя.

Для М.О. Бердяєва культурна форма, яка визначає людину є не що інше, як «застигла свобода» особистого духу, це результати особистої творчості, що відокремилися від людини, а не вираження деякого безособового світового розуму. Але звідси випливає і трагедія культурної творчості: дух змушений втілюватися в предметно-символічні форми, що сковують його свободу і спрямованість у безмежне. Цій темі присвячена стаття М.О. Бердяєва «Воля до життя та воля до культури» (1922 р.). «Всі досягнення культури, – пише М.О. Бердяєв, – символічні, а не реалістичні. Культура ж є здійснення, реалізація істини життя, краси життя, божественності життя. Вона здійснює лише істину в пізнанні, у філософських і наукових книгах ...; красу – в книгах віршів і картинах, в статуях і архітектурних пам'ятках; божественне - лише в культурі та релігійній символіці. Творчий акт притягається в культурі донизу й обважнює. Нове життя дається лише в подобах, образах, символах» [5, с. 164]. Для розкриття і розуміння основних модусів творчості необхідно конструктивний розгляд даного явища. Коротко можна його охарактеризувати так: по-перше, причина виникнення, тобто дозрілі суспільні умови, затребуваність і необхідність даного творіння, по-друге, процес входження в соціокультурну реальність, долучення до загальнокультурного простору даної епохи в процесі освоєння соціокультурного середовища, по-третє – складна багатоступенева робота в особистісному просторі самого суб'єкта творчості, входження за допомогою знаково-семіотичних систем в суспільний простір, і по-четверте – процес верифікації – визначення потрібності і знаковості даного творіння, при чому цей процес (верифікації) може проходити хронологічно набагато пізніше, так як й усвідомлення потрібності творчого добутку, відкриття.

Придивившись до запропонованої конструкції можна припустити що творчий процес необхідно розглядати біполярно. Перша сторона – активна, діяльна особистість, яка акумулює свої внутрішні потенції – творець, а друга: умови, культурно-історичний базис, досягнення науки, культури, ґрунт, на якому проростає і формується творчий акт – творче середовище.

Логічно прийти до висновку, що творчість – паралельний процес з буттям особистості в цілому, спосіб саморозвитку та реалізації своїх духовних іманентних якостей, розкрити які – і є одна з основних задач людського життя. Творчість входить в процес «вимірювання живої особистості» поряд з такими екзистенціалами як розум, воля віра, сумніви,

страх, надія, любов, розпачі, ненависть та іншими. Отже, це ще раз підтверджує, що творчість – це не просто конструкт активної особистості, це його спосіб самоідентифікації, зв'язку й як результат знаходження свого місця в соціальному просторі. Цікаво відзначити що сполучною незамінною ланкою, носієм двостороннього зв'язку є семіотична система. Адже саме семіотика – наука не просто про знаки, а наука, яка об'єднує всі дисципліни і вивчає механізми передачі інформації несе в собі потенціал розуміння і розгляду творчих актів як взаємодії знакових систем. А звести до знаку – означає спростити, знайти структурні елементи і вивчити їх взаємозв'язок, тобто семіотика дарує нам можливість розмірковувати про складно-структурні процеси просто. Що саме по собі робить семіотику наукою майбутнього.

Це підтверджує факт безлічі галузей даної дисципліни: це біосеміотика, соціальна семіотика, лінгвосеміотика, когнітивна семіотика, семіотика культури, семіотика мистецтв. Всі перераховані галузі вивчають й людину як знакову систему, й взагалі будову соціокультурного середовища. Саме семіотика мистецтв вивчає форми творіння, виражені як у мові, так і у художніх образах та у кожному творі своя семіотична одиниця, засвоюючи яку ми входимо в неповторний світ творця. Таким чином, не можливо розглядати творчість у філософському аспекті без врахування семіотичної знакової системи, і цей конструкт ми можемо позначити як складову нашого другого елементу – входження творця в соціокультурне середовище і надалі з допомогою цих засобів він транслює свій «винахід» громадськості. Творчість – це природне прагнення будь-якої людини до самореалізації, самоідентифікації, яке може бути приховано за рядом механічних захистів, але все ж, воно незмінно говорить про необхідність творчої діяльності. І в даному випадку творчість – це не просто створення екземплярів різних видів мистецтв, науки, техніки – це сам процес, то ж спілкування, побудова взаємин, створення нових особистісних якостей. Тільки в такому об'єктивному понятті й треба розглядати акт творіння, який А. Маслоу відзначив як універсальну функцію людини, яка веде до всіх форм самовираження. Тут він солідарний з К.Г. Юнгом, у якого «самість» – основний архетип на шляху до становлення індивідуалізації особистості, на його думку, це і є самореалізація і самовдосконалення. У цій концепції є однозначно певна істинність що до того, що саме «самість» – це сполучна, незамінна ланка між оточуючим і особистісним внутрішнім простором, свідомим і несвідомим, й тільки той хто досяг цього консенсусу і може називатися реалізованою особистістю.

Інтерпретації будь-якого творіння мистецтва, науки носять в собі суб'єктивні похибки нашого сприйняття і не завжди можуть донести ідею автора, але це тільки на перший погляд, оскільки казусний суб'єктивний момент навпроти породжує цікавий феномен – появу нових думок, образів, індивідуальних характеристик, які в подальшому і можуть породити нові пориви творіння, відкриття. Цікаво дослідження творчості як одного з ряду

конструктив самоідентифікації особистості. Воно допомагає нам проживати буття в інших вимірах, образах, формуючи цим відношення до «Іншого», наповнення інтерсуб'єктивного середовища, за допомогою якого й відбувається запровадження і проживання в його соціокультурному просторі. Образ «Іншого» є еталоном вимірювання соціального простору, й тільки здійснюючи соціальну дію наше «Я» може увійти в особистісне поле людини, що спостерігається та за допомогою своєї власної особистісної проєкції, за допомогою застосування та проживання в своїй свідомості представлених образів, долучити його соціокультурний досвід, соціальні ролі і т.п. Але не потрібно забувати, що викривлення і перетворення дзеркалом суб'єктивності згладжує феномен загального поля культурної ментальності. Тут неможливо не згадати твердження О.Шпенглера: «І якщо хтось вважає, що в змозі пізнати душевний початок інших культур по його діям, він підміняє його своїм власним образом душі» [6, с. 455]. Тобто, занурюючись у твори світової різнонаціональної творчості, насамперед художньої, яка носить в собі величезний відбиток етнокультурного середовища автора, необхідно зануриться й епоху, в якій відбуваються дії, традиційні, релігійні, морально-культурні особливості оточення суб'єкта даної творчості.

Досліджуючи заявлену проблему не можливо не згадати про взаємозв'язок й тісне сусідство творчості та новації. Як зазначає В.Розін: «Але творець не був би творцем, якби він, дійсно, не створював нового, а отже, й не виступав як новатор, що долає традицію і сформовані способи мислення. Звідси перша характеристика творчості – це особливе співвідношення традиції та новації» [4, с. 338]. У даному випадку логічно буде розглянути такий вид творчості як наукова, результатами якої є нове знання, наукове відкриття, перетворення в процесі теоретичного та емпіричного дослідження інтуїтивних знань. Як пише В. Розін «Стати творчою та мислячою особистістю означає не тільки «освоїти досягнення людства», а й встановити в них заново, особистісний індивідуальний образ, що передбачає оновлення традиційного і створення принципово нового» [4, с. 342].

Висновки. Творчість – це простір з двосторонньо спрямованим рухом енергій між соціумом і особистістю, адаптивний і комунікативний момент існування людини, потужний фактор самоідентифікації його в соціокультурному середовищі. Семіотична система працює трансформатором ідей, збереженням їх і перетворенням. За допомогою семіотичних систем і психологічних особистісних чинників створюється віртуальна, на перший погляд, реальність. Ця реальність – це якісно новий, тонкий рівень дійсності, який існує в більш високому духовному вимірі і грає роль провідника і з'єднує як творця, так і його шанувальника, активуючи тим самим «інтерсуб'єктивне» поле й призводить до процесу самовизначення, й як наслідок до самоідентифікації та знаходження свого місця в соціумі. З вище сказаного можна зробити висновок, що творчість – це не просто творіння людини, новації та відкриття, це насамперед проєкція

Богаченко В.В., 2014

особистості і вираження не тільки його внутрішнього світу, а й семіозмов його соціокультурного відрізка буття. Сказати, що творчість – це самореалізація особистості, її «самості» – це означає дати односторонню дефініцію цього поняття, не можна не враховувати того, що творчість це й втілення, оживлення, перетворення знань, образів, конструктів культури вже минулих епох, сучасних і в тому числі майбутніх, генетичне безсмертя будь-якої культури. Проживання «автором-творцем» цих екзистенціалів, опрацювання їх через свою свідомість і реалізація нового, можливо тільки для нього, але все ж – відкриття, яке в процесі комунікативних модусів і механізмів є надбанням суспільного світу культури й новим витком духовного розвитку.

Перспективи подальших наукових досліджень. Дослідити творчість як одну з складових ціннісних форм самоідентифікації особистості за допомогою соціосинергетичного підходу.

Список використаної літератури:

1. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности/ Е.П. Ильин.- Питер, 2009. – 448 с.
2. Психодиагностика и психокоррекция / под ред. А.А. Александрова. – СПб., 2008. – 384 с.
3. Тойнби А. Дж. Исследование истории: возникновение, рост и распад цивилизаций / А.Дж. Тойнби; пер. с англ. К.Я. Кожурина. – М., 2009. – 670, [2] с.
4. Розин, В.М. Мышление и творчество / В.М. Розин. – М., 2006.
5. Бердяев, Н.А. Философия свободы.- Москва: ООО «Издательство АСТ»; Харьков: «Фолио», 2004.-732с.
6. Шпенглер, О. Закат Западного мира: очерки монографии мировой истории: В 2 т. Т. 1 Образ и действительность/ Пер с нем. И.И. Маханькова. – М., 2009. – 648с.

REFERENCES

1. Ilyn E.P. The psychology of evocation, creativity, talent / E.P. Ilyn. – Peter, 2009. – 448p.
2. Psychological diagnostics and therapy / ed. A.A. Alexandrova. – St. Petersburg. 2008 . – 384p.
3. Toynbee A.J., Study of History: the emergence, growth and decay of civilizations / A.J. Toynbee trans. from English. K.Y. Kozhurina. – M., 2009. – 670 [2]p.
4. Rozin V.M. Thinking and creativity / V.M. Rozin. – M., 2006 . – 360p.
5. Berdyayev N.A. Philosophy of freedom. – Moscow: LLC «Publisher AST»; Kharkiv «Folio», 2004. – 732p.
6. Spengler O. Sunset Western World : Essays on the monograph of world history: In 2 vols,V-1, Image and reality / Translated from the German. I.I. Mahankova. –M., 2009. – 648p.

В. В. БОГАЧЕНКО (старший преподаватель кафедры философии и истории Украины)

Одесская национальная академия связи им. А.С. Попова, Одесса

ТВОРЧЕСТВО КАК ОСНОВНОЙ МОДУС САМОСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЛИЧНОСТИ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННЫХ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ ТРАНСФОРМАЦИЙ

В данной статье раскрывается сущность творчества как основного механизма

Творчість як основний модус самовдосконалення особистості в умовах сучасних соціокультурних трансформацій

самосовершенствования и саморазвития личности, которые являются главными модусами человека социального и формой самоидентификации личности. Исследование этих свойств в их взаимосвязи и составляет цель данной статьи. В поле исследования вводится семиотико-знаковая составляющая как транслятор информации, в том числе и образов созданных в процессе творчества. Выявляются основные конструкты процесса творчества и данная категория раскрывается как биполярный процесс, в котором верификация рассматривается как конечная цель процесса творчества. Положительный вектор девиантного поведения отражается в различных видах современного творчества: общественно-политическое творчество, научное, техническое, художественное, и как следствие приводит к прогрессивным трансформациям социальной системы.

Ключевые слова: социокультурная среда, творчество, самореализация, самосовершенствование, верификация, мотивация, способности, эмпатия, творческая продуктивность, девиация, духовный потенциал, «самость», научное творчество, предметно-символические формы, семиотическая система, семиотика.

V. BOGACHENKO (the senior teacher of Philosophy and History of Ukraine department)

Odessa National A.S. Popov Academy of Telecommunications, Odessa

CREATIVITY AS THE MAIN SELF-IMPROVEMENT MODE OF THE PERSONALITY IN THE MODERN SOCIOCULTURAL TRANSFORMATIONS CONDITIONS

The essence of creativity as the main self-improvement and self-development mechanisms of the personality which are the main modes of the social person and a form of personal self-identification is revealed in this article. The research of these properties in their interrelation is the another purpose of this article. The semiotics and sign component as an information translator is entered in the field of the research, including images created in the process of creativity. The main constructs of creativity process and this category are revealed as the bipolar process where verification is considered as an ultimate goal of creativity process.

To reveal and understand the main modes of creativity it is necessary the constructive consideration of this phenomenon. Briefly it is possible to characterize it so: first, the soil is the emergence reason, that is the mature public conditions, a demand and necessity of this creation; secondly, the process entry into the sociocultural reality, familiarizing with common cultural space of this era in the process entry into the sociocultural space, thirdly, the difficult multistage work in the personal space of the subject of creativity, occurrence in the public space by means of sign and semiotics systems, and fourthly, verification process – determination of necessity and significance of this creation when this process (verifications) can take place chronologically much later as well as awareness of necessity of creative work, discovery. Self-improvement and self-development is a basic basis of a personality for the last one is a person with an active position, the unique development program, a set of values and vital principles. There is a conclusion: self-improvement and self-realization are immanent properties of the social person living in each representative of sociocultural system without exception. To achieve its concrete result it is necessary to investigate cultural and historical conditions, occurrence processes of the subject in the sociocultural space by means of the sociosemiotics systems, and the research of space of the act creation, it reflects efficiency of creativity and shows if work is demanded in this sociocultural measurement. The creative act is considered as the bipolar process with two main aspects: on the one hand it is an active creative person, with another – it is the creative environment both stimulates this process and can suppress it. The positive vector of deviant behavior is reflected in different types of modern creativity: social and political creativity, scientific, technical, art, and as a result it leads to the progressive transformations of social system. To say that creativity is a personal self-realization, its "egoism", it means to give a unilateral definition to this concept, it is necessary to consider that creativity is embodiment,

revival, transformation of knowledge, images, constructs of culture as last eras as modern and future, genetic immortality of any culture. To feel these modes deeply by the «author-creator», their elaboration through the consciousness and realization of new one, is possible only for him, but nevertheless – opening which becomes a property of the public world of culture and a new cycle of spiritual development in the process of communicative modes and mechanisms. This research is the transitional step to the question consideration of creativity as one of components of a valuable form of the personal self-identification.

Key words: *sociocultural environment, creativity, self-realization, self-improvement, verification, motivation, abilities, empathy, creative efficiency, deviations, spiritual potential, "egoism", scientific creativity, subject and symbolical forms, semiotics system, semiotics.*

Стаття надійшла до редколегії 05.03.14

Прийнята до друку 10.03.14